

Aan: Algemene Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Betreft: AO IMVO 7 december

Amsterdam, 30 november 2016

Geachte Kamerleden,

Met het oog op het AO IMVO van 7 december willen wij in de eerste plaats kort terugblikken op het resultaat van het MVO-beleid in deze kabinetsperiode en een uitdaging voor de toekomst benoemen. Daarnaast vragen wij uw aandacht voor twee specifieke onderdelen van het beleid: de IMVO-convenanten en de rol van Nederland in het Europese beleid voor MVO.

1. Resultaat MVO-beleid en uitdaging voor de toekomst

De naleving van de OESO-richtlijnen door Nederlandse bedrijven vormt de kern van het kabinetsbeleid voor MVO. De beleidsvisie 'MVO Loont' (2013) stelt de ambitie dat **90 procent** van de grote Nederlandse bedrijven zich committeert aan de OESO-richtlijnen. Uit recent onderzoek¹ in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse zaken bleek slechts bij 30 procent van de onderzochte (beursgenoteerde) bedrijven commitment tot naleving van de OESO-richtlijnen, 20 procent van de bedrijven bleek de OESO-richtlijnen niet te kennen. Ook uit de transparantiebenchmark blijkt dat slechts 11 procent van de bedrijven de OESO-richtlijnen volledig implementeert.²

De conclusie hieruit is dat de ambitie nog lang niet is gehaald. Wij bepleiten een herziening van de aanpak; het geven van bekendheid aan de OESO-richtlijnen heeft blijkbaar onvoldoende gewerkt. Er moet een flinke slag gemaakt worden om de naleving van de OESO-richtlijnen te waarborgen. Dit is extra van belang omdat Nederlandse bedrijfssectoren veel risico lopen om betrokken te zijn bij schendingen. Dit bleek ook onlangs weer toen bekend werd dat Nederland tot 's werelds grootste landopkopers hoort.³ Deze minister kan nu al stappen zetten om het beleid aan te scherpen. Daarnaast vragen wij de Kamer om te bewaken dat in de volgende kabinetsperiode een steviger aanpak wordt ontwikkeld om dit fundamentele doel van het MVO-beleid te bereiken. Enkele aanbevelingen zijn:

- ➔ Waarborg dat de OESO-richtlijnen indringender onder de aandacht worden gebracht en de naleving regelmatig wordt onderzocht en gepubliceerd. Naleving van de OESO-richtlijnen moet in alle overheidsbeleid consistent worden uitgedragen. Stel hiervoor een centrale regie in zoals een interdepartementale MVO-coördinatie of een *focal point*. Waar nodig dient praktische ondersteuning geboden.⁴

¹ Onderzoek VBDO in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken: <http://www.vbdo.nl/news/Een-derde-genoteerde-bedrijven-committeren-aan-OESO>. Onderzocht is het 'commitment' van bedrijven aan de OESO-richtlijnen, bijv. door het noemen van de richtlijnen in het jaarverslag of op de website. In interviews is aanvullende informatie verkregen. Het onderzoek geeft geen oordeel over de mate waarin bedrijven *voldoen* aan de OESO-richtlijnen.

² 58% maakt geen gebruik van de OESO-richtlijnen, 11% heeft OESO-richtlijnen volledig geïmplementeerd. Bron: Transparantiebenchmark 2015 De Kristal 2015, p. 39

³ Bericht NRC, 11 oktober 2016: <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/10/11/nederland-doet-veel-aan-landjepik-in-de-derde-wereld-4771077-a1525966>

⁴ Zie ook de aanbevelingen in het VBDO-onderzoek

Het gebeurt vaak dat beleid dat (mede) gericht is op het bedrijfsleven, geen of nauwelijks melding maakt van de OESO-richtlijnen. Voorbeelden zijn het recente plan van aanpak voor de SDG's en het 'bedrijvenbeleid' van EZ. Ook bij duurzaam inkoopbeleid worden de OESO-richtlijnen vooralsnog niet als grondslag gehanteerd.

- ➔ Voldoen aan de OESO-richtlijnen moet een voorwaarde zijn bij álle vormen van overheidssteun. De uitvoering ervan moet worden versterkt.

In onze brief voor het AO exportbevordering⁵ stellen we dat op de uitvoering van MVO-voorwaarden bij handelsmissies veel is af te dingen. Daarnaast zijn er vormen van overheidssteun, bijvoorbeeld het topsectorenbeleid, waarbij in het geheel géén MVO-voorwaarden gelden. Momenteel is er discussie is om topsectorenbeleid te koppelen aan groene doelstellingen⁶. Dit moet worden aangegrepen om ook andere, met name 'sociale', MVO-voorwaarden te stellen.

Tot slot vragen wij de Kamer om met grotere regelmaat **de resultaten van het MVO-beleid** te agenderen.

2. IMVO-convenanten

Het is een verdienste van minister Ploumen dat zij zich met het risicosectorenbeleid inzet voor een structurele aanpak van risico's en schendingen. Wij constateren, met de minister, dat er inmiddels enige voortgang is: in meerdere risicosectoren lopen gesprekken over een IMVO-convenant. Tegelijkertijd zien we dat processen om tot convenanten te komen vaak moeizaam verlopen.

Stand van zaken

In de bijlage treft u een overzicht van de stand van zaken vanuit het perspectief van maatschappelijke organisaties. Daaruit blijkt dat nog niet alle risicosectoren meedoen en dat niet alle processen voorspoedig lopen. Naar de olie- en gasector is inmiddels een onderzoek ingesteld.

- ➔ De vraag blijft hoe de overige sectoren zoals chemie, energie, detailhandel en groothandel worden aangespoord. Welke maatregelen gaat de minister voor die sectoren nemen? Wij deden daarvoor suggesties in eerdere brieven aan de Kamer.⁷

Waar wel processen gaande zijn, zien we dat de inhoud van de afspraken lang niet altijd voldoet aan het SER-advies. Er worden soms andere doelen nagestreefd die op zich zinvol zijn, maar waar ook al ander beleid⁸ voor bestaat.

Voorbeelden: "duurzame eiwitten" richt zich vooral op het ontwikkelen en de promotie van plantaardige eiwitten, "land en tuinbouw" waarbij internationale thema's onderbelicht blijven, en "hout en papier" waar het vergroten van de businesscase en het marktaandeel gecertificeerd hout centraal staat.

Wij brengen in herinnering dat aldus het SER-advies het hoofddoel van de IMVO-convenanten is: "*substantiële stappen van verbetering te bereiken voor groepen die negatieve effecten ervaren*". Het label "IMVO-convenant" is daarom bij een aantal processen niet op z'n plaats.

- ➔ Wij roepen op om beter focus te houden op het gestelde doel. De verdienste van dit beleid zit niet in kwantiteit, noch in het dupliceren van bestaand beleid voor koplopers. Het vernieuwende van dit beleid is dat bedrijfssectoren lastige kwesties onder ogen zien, deze

⁵ Nog te ontvangen brief van het MVO Platform voor AO Handels- en investeringsbevordering van 15 december 2016. De brief is vanaf 5 december 2016 hier te vinden: <http://mvoplatform.nl/publications-nl>

⁶ Notitie Planbureau voor de leefomgeving 10 november 2016 <http://www.pbl.nl/publicaties/topsectoren-en-vergroening-ee-verkenning-van-groene-ambities>

⁷ Brief MVO Platform voor AO IMVO 22 juni 2016: http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_4307-nl/

⁸ Met name voor koplopers zijn er al veel andere initiatieven, zoals IDH, green deals en sectorale initiatieven.

waar mogelijk gezamenlijk aanpakken, due diligence daadwerkelijk in praktijk brengen en zo schendingen verminderen. Dát moet de focus zijn.

Wij constateren dat processen waar voortgang wordt geboekt - en die potentieel hebben om aan de doelstelling van het beleid bij te dragen - door de SER gefaciliteerd worden. Wij zijn het daarom met de minister eens dat de SER “een geschikt platform blijkt te zijn voor de totstandkoming van IMVO-convenanten”. Tegelijkertijd constateren we dat een aanzienlijk deel van de processen door andere partijen wordt gefaciliteerd, gefinancierd door het ministerie. “Land- en tuinbouw” en “hout en papier” zijn twee voorbeelden van dergelijke processen die door anderen gefaciliteerd worden, en die tegelijkertijd vooralsnog niet voldoen aan het SER-advies.

- Er zijn meer waarborgen nodig dat processen, ook als die niet door de SER worden gefaciliteerd, voldoen aan het SER-advies en bijdragen aan het doel van het beleid.

Afgesloten convenanten

In de begrotingsbehandeling stelde de minister: “*Er zijn echter heel veel interventies die eigenlijk niet zo heel veel geld nodig hebben, maar die wel een enorme impact kunnen hebben. Ik noem bijvoorbeeld de convenanten die we hebben gesloten.*” Die enorme impact van de convenanten zal zich nog moeten bewijzen. Daar zijn in de eerste plaats goede convenanten voor nodig. Maar getekende convenanten behelzen doorgaans slechts een plan waarvan de uitvoering nog moet volgen. Het bereiken van de beoogde impact gaat jarenlange inspanning vergen. Daarom is juist ná ondertekening stevige follow-up nodig: een uitvoeringsstructuur, monitoring en toezicht. Hiervoor zijn financiële middelen nodig, niet alleen voor convenanten die al zijn afgesloten maar ook voor convenanten die eraan komen. Naast financiering blijft ook politieke aandacht van belang. Borging van de uitvoering bij de SER kan de rol van een actieve overheid niet vervangen.

- Wij roepen de Kamer op om via een motie een blijvende actieve rol van de overheid bij de uitvoering van de convenanten te waarborgen. Die rol behelst: financiering van de implementatie⁹, de bijdrage die de overheid als convenantspartij in ieder convenant heeft toegezegd, monitoring door het kabinet van de uitvoering van getekende convenanten, en diplomatieke inzet voor internationale opschaling van convenanten.
- Garandeer daarnaast een onafhankelijke evaluatie halverwege de looptijd van ieder convenant, zoals ook bepleit in het SER-advies en reeds afgesproken in het Kledingconvenant. Dit is cruciaal als stok achter de deur en om tijdig bij te kunnen sturen.
- Kom met aanvullende maatregelen voor achterblijvers binnen sectoren waar een convenant is afgesloten. Zie voor suggesties de brief van het MVO Platform voor het AO van 22 juni.¹⁰

3. MVO op EU niveau

Op Europees niveau is sinds 2014 sprake van stagnatie met betrekking tot MVO-beleid. De Europese Commissie heeft herhaaldelijk een nieuwe MVO-strategie aangekondigd¹¹, ook zijn voornemens uitgesproken voor een ‘Europees actieplan voor de implementatie van de UNGP’, maar er is niets concreets in gang gezet: *de facto* is er momenteel geen Europees MVO-beleid.¹² Nederland heeft zich gedurende het voorzitterschap van de EU ingespannen om MVO en in het bijzonder de implementatie van de UNGP, op Europees niveau stevig te agenderen, onder meer door gezamenlijk met het maatschappelijk middenveld een conferentie te organiseren¹³. De

⁹ Financiering van de uitvoering moet voor een aanzienlijk deel gedragen worden door de betrokken bedrijven en brancheverenigingen. Echter ook van de overheid wordt een blijvende bijdrage verwacht.

¹⁰ http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_4307-nl/

¹¹ Dit als opvolger van de MVO-strategie 2011-2014. Naast ‘MVO-strategie’ is ook de naam ‘actieplan voor *Responsible Business Conduct*’ gehanteerd.

¹² Resultaten van Europees MVO-beleid die recent zichtbaar werden zoals de ‘richtlijn financiële rapportage voor grote bedrijven en wetgeving m.b.t. conflictmineralen komen voort uit inzet van Commissie Barroso II (tot 2014).

¹³ EU roadmap to business and human rights, 11 mei 2016 <http://eu-roadmap.nl/>

raadsconclusies¹⁴ waarmee in juni het voorzitterschap werd afgesloten waren een krachtige oproep. Maar ook sindsdien duurt de impasse voort.

In uw Kamer is regelmatig gesteld dat een Europese aanpak voor MVO, naast nationaal beleid, van groot belang is. Ook is de ambitie uitgesproken om de IMVO-convenanten Europees op te schalen. Wij verzoeken u daarom om de minister te vragen om hernieuwde en krachtige Nederlandse inzet om deze impasse te doorbreken:

- ➔ Nederland kan, zo mogelijk in afstemming met andere lidstaten en de huidige en aankomende voorzitters (Slovakije en Malta), bij de Europese Commissie aandringen op uitvoering van de Raadsconclusies.
- ➔ In diverse andere fora zoals Raadswerkgroep Rechten van de Mens (COHOM) en de MVO-werkgroep van de lidstaten (*High Level Group on CSR*) kan de noodzaak om het Europees MVO-beleid te ontwikkelen met nadruk worden geagendeerd.

Wij hopen dat u deze suggesties meeneemt in uw beraadslagingen en zijn graag bereid tot een nadere toelichting.

Vriendelijke groet,

Suzan van der Meij
Coördinator MVO Platform (06 12271726)

Bijlage: Overzicht voortgang IMVO–convenanten per risicosector

---

¹⁴ <http://mvoplatform.nl/news-nl/raad-van-europa-hernieuwt-commitment-aan-ungp>

Bijlage
Overzicht voortgang IMVO–convenanten per risicosector

In onderstaand overzicht is beknopt weergegeven hoe maatschappelijke organisaties verenigd in het MVO Platform de voortgang van de trajecten ervaren in de verschillende risico(sub)sectoren die mogelijk tot een IMVO-convenant kunnen leiden.

In dit overzicht zijn - vaak uitvoerige en complexe - processen en ervaringen versimpeld samengevat in drie categorieën; goed, matig, slecht.

Opgemerkt moet worden dat, ook al is het oordeel over het proces positief, momenteel nog in geen enkele sector sprake is van het daadwerkelijk uitvoeren van een plan om risico's en schendingen te verminderen.

In de laatste kolom is aangegeven wanneer een traject door de SER wordt gefaciliteerd.

Risico Sectoren	Beoordeling voortgang door MVO Platform*:	Toelichting:	Facilitatie
Bouw		BOUW: Het NABU heeft besloten om geen traject te starten tot een IMVO-convenant. Wel wordt er onderzocht of aangesloten kan worden bij een initiatief dat zich specifiek richt op arbeidsrechten van arbeidsmigranten.	-
		NATUURSTEEN: De onderhandelingen zijn van start gegaan. Het streven is om in het eerste kwartaal van 2017 een convenant te tekenen.	SER
Chemie		CHEMIE: Geen merkbaar initiatief.	-
Detailhandel		DETAILHANDEL: Geen merkbaar initiatief.	-
		GOUD: De onderhandelingen lopen al enige tijd. Het proces is onlangs opnieuw ingericht; facilitatie ligt nu bij de SER. Het streven is om begin 2017 een convenant te ondertekenen.	SER

Energie		ENERGIE: Geen merkbaar initiatief.	-
Financiële sector		BANKEN: Op 28 oktober werd het IMVO-convenant ondertekend voor de bankensector. Dit convenant is beperkt tot mensenrechten.	SER
		VERZEKERINGEN: De onderhandelingen zijn van start gegaan.	SER
		PENSIOENEN: Geen merkbaar initiatief.	-
Groothandel		GROOTHANDEL: Geen merkbaar initiatief.	-
Hout en Papier		HOUT & PAPIER: De onderhandelingen lopen al enige tijd. Contouren convenant lijken niet te voldoen aan SER-advies.	anders
Land- en Tuinbouw		LAND- & TUINBOUW: Dit bestaat uit een plan voor 'boerenerfsessies' waarbij de internationale component onderbelicht blijft.	anders
		SIERTEELT: De onderhandelingen zijn van start gegaan.	anders
		DUURZAME EIWITTEN: De onderhandelingen lopen. Contouren convenant lijken niet te voldoen aan SER-advies.	?

		PLANTAARDIG UITGANGSMATERIAAL: onbekend	-
Metaal/ Elektronica		METALLURGISCHE INDUSTRIE: Na verkennende gesprekken zomer 2016 met enkele stakeholders, geen merkbaar initiatief tot een IMVO-convenant.	-
		TECHNOLOGISCHE INDUSTRIE: Na verkennende gesprekken zomer 2016 met enkele stakeholders, geen merkbaar initiatief tot een IMVO-convenant.	-
Olie en Gas		OLIE & GAS: Geen merkbaar initiatief.	-
Textiel en Kleding		KLEDING EN TEXTIEL: Convenant ondertekend op 4 juli. Secretariaat van het convenant is onlangs geïnstalleerd.	SER
Voedings- middelen		VOEDINGSMIDDELEN: De onderhandelingen zijn van start gegaan. Het streven is om in het eerste kwartaal van 2017 een convenant te tekenen.	SER